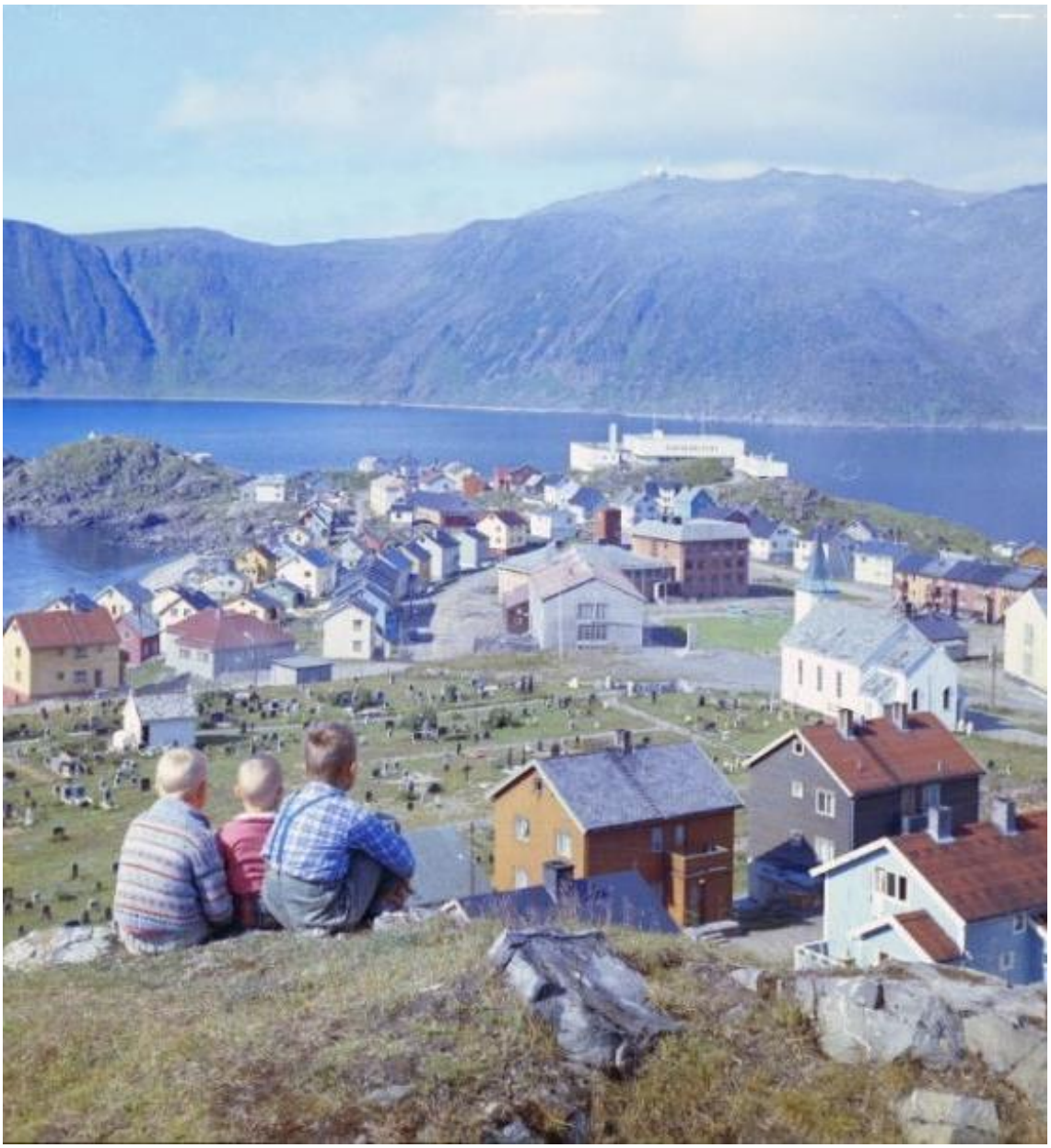
Honningsvåg sentrum

Veileder for kulturminner og kulturmiljø

Innhold

Om denne veilederen 3
Gjenreisingsbyen Honningsvåg 4
Viktige trekk 4
En levende by 5
Hva skal vi ta vare på? 6
Farger 7
Overflater 11
Vinduer og dører 14
Tak 15
Skilt, lys, balkonger og baldakiner 16
Etterisolering 18
Prinsipper for istandsetting og vedlikehold 19
Råd og tips om kulturminner, istandsetting og vedlikehold 20
Kilder 21
Tilskuddsordninger 22

Om denne veilederen

Hvordan tar vi best vare på gjenreisningsbyen Honningsvåg? Et sentralt prinsipp i den vedtatte sentrumsplanen er å sikre arkitektonisk kvalitet, gjennom at videre utbygging i sentrum tar hensyn til gjenreisningsbebyggelsens uttrykk og fargebruk.

Det er vedtatt at det skal utarbeides en formingsveileder for kulturminner og kulturmiljø, som kan fungere som et verktøy i plan- og byggesaker. Veilederen skal følge opp de anbefalingene som er gitt i forbindelse med den tidligere utførte kulturhistoriske stedsanalysen for Honningsvåg.

Innhold er utarbeidet med utgangspunkt i områderegulering for Honningsvåg sentrum og DIVE – kulturhistorisk stedsanalyse for Honningsvåg og skal være et veiledende verktøy ved planlegging og utforming av tiltak innenfor sentrumsplanen, særlig innenfor hensynssonene H570_1 og H570_2. Den utdyper og illustrerer hensyn og prinsipper som følger av områdereguleringen. Ved eventuell motstrid er det reguleringsplanens plankart og bestemmelser som gjelder.

Gjenreisningsplanen var opptatt av struktur og helhet, og i mindre grad om utformingen av de enkelte bolighusene eller forretningsgårdene. Reguleringsplanen satte visse rammer, men sa svært lite om overflater, farger eller vindustyper. Husbankens regler og krav utgjorde også en viktig ramme.

Men i praksis var mye overlatt til kommunens bygningsråd – samt til distriktsarkitekten. Han var Boligdirektoratets lokale representant, og skulle veilede i boligspørsmål og godkjenne tegninger slik at byggherren kvalifiserte til husbanklån.

Relevante anbefalinger fra stedsanalysen er:

- Den overordnede strukturen bør beholdes, dvs. gater, veier, plasser og akser
- Soneinndelingen er en viktig del av Brente Steders Regulering (BSR) og har stor verdi. Det er viktig at den fremdeles er lesbar i bybildet, dvs. at materialbruk, farger, volumer og uttrykk i stor grad videreføres. Dette bør ikke være til hinder for transformasjon til endret bruk; det viktige er at man beholder det opprinnelige uttrykket. Konkret betyr det f.eks. at evt. nybygg i «murbyen» oppføres i mur, mens bolighus i «trebyen» fremdeles bør bygges i tre
- Variasjonen i bebyggelsen i sentrum, eksisterende og evt. ny, lå og ligger i fargebruken, først og fremst. Honningsvåg er en fargerik by, og bør fortsatt være det

Vedlikehold og istandsetting er nøkkelbegreper når det gjelder å ta vare på byen. Det skal lite til før et gammelt hus mister preg og aldersverdi. Og mister enkeltbygninger det, så går det før eller siden utover helheten. Kunnskap og bevissthet er den beste medisinen mot en slik utvikling.

Veilederen er utarbeidet av Multiconsult og sist revidert av Nordkapp kommune 08.10.2026.

- Multiconsult: Frans-Arne H. Stylegar og Tanja Røskar
- Nordkapp kommune: Alexander Chuprov og Jacob Bringedal

Gjenreisingsbyen Honningsvåg

Honningsvåg har en lang historie som fiskevær og urbant samfunn, men bare Honningsvåg kirke (1885) gjenstår av bebyggelsen fra før 1944, da fiskeværet ble brent ned og befolkningen tvangsevakuert i forbindelse med den tyske tilbaketrekningen.

Som del av det arkitektoniske gjenreisingsprosjektet, er Honningsvåg bygd ut etter en reguleringsplan utarbeidet av Brente steders regulering (BSR). Den særegne gjenreisingsbebyggelsen og soneinndelingen preger fortsatt Honningsvåg. Deler av sentrum er derfor tilkjent nasjonal verdi som kulturmiljø av Riksantikvaren.

Viktige trekk

Soneinndelingen medførte en tydelig inndeling av sentrum etter ulike formål. Det regulerte området var inndelt i tre soner: Industristrøket i havna, et murtvangstrøk i Storgata og lavere trehusbebyggelse høyere i terrenget.

Festplassen på høyden i akse med den gamle kirken var et hovedelement i planen, med rådhus, kino og turnhall samlet rundt et sentralt torg.

Storgata var tenkt som en typisk sentrumsgate, med murbebyggelse i to eller tre etasjer, og med saltak og enkel detaljering. Gata skulle binde sammen festplassen med forretningsstrøket og være hovedaksen i tettstedet.

Materialbruk, farger og andre detaljer sto det lite om i BSRs reguleringsplan. Det fargerike Honningsvåg som sto der da gjenreisingstiden var over, var først og fremst et resultat av huseiernes ønsker og deres dialog med distriktsarkitekten og kommunen, samt malingprodusentenes anbefalinger.

Ulike deler av sentrum har ulik karakter og derfor bør rådene i denne veilederen leses i sammenheng med bygningens beliggenhet og karakteren i området rundt. Murtvangstrøket, havne- og industristrøket og trehusbebyggelsen har ulike historiske og arkitektoniske trekk. God tilpasning vil derfor ikke nødvendigvis innebære samme løsning i alle deler av sentrum.

Gjør byen pen og Husbanken tilfreds

Puss opp fasadene i by og på land før turistsesongen. Benytt anledningen så lenge godværet varer. For at ikke utvendig listverk, panel, dører, vinduer, takrenner og beslag skal ta skade av vær og vind, henstiller jeg til byggherrene å male sine hus utvendig i sommer.

Husbanken forutsetter at utvendig treverk grunnes og males med minst to strøk, og at ventiler utvendig og innvendig, takrenner og nedløpsrør blymales og deretter gis to strøk oljemaling.

Distriktsarkitekt Arvid Falkenberg

Fra Vestfinmarken, 16. juni 1950.

En levende by

Men selv i en by som er planlagt fra grunnen av, er det sjelden at det er reguleringsbestemmelser alene som bestemmer utviklingen. Og i tilfellet Honningsvåg var heller ikke alle enige i planforslaget som BSR la fram.

Kommunens bygningsråd og det lokale næringslivet ønsket seg et tettere sentrum. Dette er bakgrunnen for de sammenhengende rekkene med murgårder, og for de énetasjes «klossene» som det fremdeles finnes noen av. Tanken var at de sistnevnte kunne bygges høyere ved behov. Resultatet ble tettere og mer «lukket» bysentrum enn mange andre gjenreisningsbyer.

Av samme grunn ble avstanden mellom blokkene med forretningsbygg så liten som loven råd var innenfor lovens rammer. Dette fikk konsekvenser for hvor høyt det var mulig å bygge uten å komme i konflikt med bygningsloven. Deler av forretningsstrøket ble derfor regulert med valmet tak, som ga lavere vegger enn saltak. Dette ble et stridspunkt fra dag én i Honningsvåg, ettersom mange byggherrer ville ha saltak for å kunne utnytte loftsetasjen. I noen tilfeller ble det gitt dispensasjon til å oppføre bygg med saltak, men flere forretningsgårder fikk valmtak.

Staten utarbeidet en rekke typetegninger for bolighus i gjenreisingsbyene. Men i 1950 kunne distriktsarkitekten melde at så å si samtlige hus i distriktet fram til da var blitt planlagt etter individuelle, tilpassete tegninger.

Distriktsarkitektens oppgave var bl.a. å sørge for at Husbankens krav til nye boliger ble fulgt opp. Det skjedde ikke uten sverdslag: Samme år hører vi at distriktsarkitekten krever at folk må kle husene utvendig med uhøvlet panel, mens mange istedet valgte høvlet vekselpanel.

Fargesetting var et annet stridspunkt. I 1950 beklaget distriktsarkitekt Arvid Falkenberg at «de fleste foretrekker å male sine hus i lyse ømfindtlige kulører», som etter et par år ville framstå som like grå som de midlertidige brakkene eller som fjellene som omkranser Honningsvåg. Han ville heller ha sterke farger som blått, brunt, okergult og engelskrødt, som både vil være mer varige, «vil lyse opp i terrenget og være et slående bevis på befolkningens farveglede». Staten ønsket seg også flere rekkehus, mens man i Honningsvåg stort sett bygde én- og tomannsboliger.

«Arkitektene – ikke de som skal bo i og betale husene – bestemmer hva slags hus vi skal ha og hvordan de skal innredes, så det mangler ikke på veiledning for oss ukyndige finnmarkinger,» skrev en innsender til lokalavisa. Avisas kommentar til det som av og til framsto som et gap mellom lokalbefolkningens ønsker og myndighetenes krav, var at en slik ovenfra og ned-holdning, den vanlige «søringsmentaliteten», var uakseptabel. En kunne ikke lære finnmarkingene god byggeskikk ved å forkaste alle «tilvante og mange ganger fullverdige» oppfatninger av slike ting.

Hva skal vi ta vare på?

Da gjenreisingen av Honningsvåg var fullført, var den nye bebyggelsen i stor grad et resultat av en rekke kompromisser mellom ulike offentlige krav og private behov og ønsker. Innenfor de rammene BSR-planen ga, var det blitt gjort mange tilpasninger og funnet løsninger som planleggerne kanskje ikke hadde tenkt på da planen ble vedtatt i 1948.

Hovedgrepene i gjenreisingsplanen besto, og utgjør fremdeles de viktigste verneverdiene i Honningsvåg:

- **Soneinndeling, gatestruktur og plassdannelser**
- **Materialer, detaljer og volumer som bidrar til at soneinndelingen fremdeles er lesbar i bybildet**
- **Uten at det nødvendigvis var tilsiktet, kom også den friske bruken av utvendige farger til å prege byen.**

Ambisjonen for denne veilederen er å peke på noen enkle grep som kan gjøres og komme med noen «kjøreregler» som kan bidra til å sikre og forsterke disse verdiene. Hensikten er å presisere hvordan en konkret skal forholde seg til de rammene som gis i sentrumsplanen, samtidig som det er lagt vekt på ønsket om en viss fleksibelitet når det gjelder sentrumsutviklingen i årene framover. Veilederen er rettet inn mot å ta vare på og videreføre de vesentligste og mest kritiske delene av gjenreisingsplanen. Områdereguleringen for Honningsvåg sentrum peker i tillegg ut enkelte bygninger som særlig viktige for Honningsvågs historie. Disse må ses både som enkeltbygninger og som deler av det samlede kulturmiljøet. Hvert enkelt prosjekt må vurderes ut fra sine individuelle forutsetninger og hensynet til kulturmiljøet.

Nybygg, tilbygg og større ombygginger

Ved nybygg, tilbygg og større ombygginger bør tiltaket ses i sammenheng med den omkringliggende bebyggelsen og områdets karakter. Volum, høyde, materialbruk, fasadekomposisjon og plassering er sentrale forhold ved vurderingen av hvordan et tiltak kan tilpasses eksisterende struktur og bebyggelse.

Farger

Gjenreisingshus i Vågen, Fiskergata og Rådhusgata, 1960-tallet. Bildet gir et godt inntrykk av den lokale fargepaletten. Foto: Museene for kystkultur og gjenreising.

Da reguleringsplanen for Honningsvåg sentrum ble vedtatt i 1947, ble det ikke gjort noe vedtak om fargesetting. Det eneste bestemmelsene sa om dette, var at «farger på hus og gjerder skal godkjennes av bygningsrådet».

I den tidlige gjenreisingen var det vanlig med lyse, ofte hvitmalte hus i byen. Foto: Museene for kystkultur og gjenreising.

I realiteten ble resultatet en fargepalett som endret karakter over tid. I den første gjenreisingstiden valgte mange å bruke lyse, duse farger. I 1950 skrev arkitekten Arvid Falkenberg om Honningsvåg:

De fleste foretrekker å male sine hus i lyse ømfindtlige kulører. Etter et par år er byggene blitt like grå som barakkene eller fjellet omkring. Hvorfor ikke bruke sterke farver som blått, brunt, okergult eller engelskrødt? De vil bli stående friske i lang tid, og de vil lyse opp i terrenget og være et slående bevis på befolkningens farveglede.

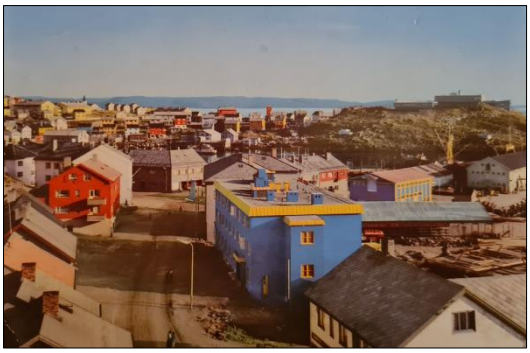
Om arkitekten ble hørt eller om det skyldtes andre ting, er vanskelig å si. Men utover på 1950-tallet sluttet man å karakterisere fargebruken i Honningsvåg som «lys», «trivelig», «pen» og «hyggelig».

Eksempler på fargesetting på Holmen, seint 1950-tall. Foto: Museene for kystkultur og gjenreising.

Da Grand Hotell skiftet utvendige farger i 1957, het det i lokalavisa at bygningen, «som hittil har ruvet i bystrøket som en trist og mørk murkoloss» nå ble malt i «kvikke» blå og gule farger. «Kvikk» var også ordet som ble brukt om fargene på Hako-lageret da det sto ferdig to år senere. Og i 1962 la en besøkende merke til at byen var preget av moderne hus i «skarpe» farger.

Det var først på slutten av 1970-tallet at det ble vanlig å blande farger hos fargehandlerne. Fram til da var utvalget av farger mer begrenset, og malingprodusentenes fargekart spilte en avgjørende rolle.

Sommeren 1959 ble det satt i gang en kampanje for å friske opp byen. Anledningen var kong Olavs nært forestående besøk. «La oss få det renere og penere i Honningsvåg,» skrev Finnmarksposten, det er «utrolig hva kvikke farver på husene kan gjøre». Trolig har kampanjen hatt en viss effekt.

Grand Hotell nymalt i "friske farger", ca. 1960.

Typiske trekk

- Sterke farger, men også innslag av hvitt og lyse farger
- Ikke vanlig med ulik farge på hver etasje, men i murtvangstrøket hadde flere bygninger annen farge eller et annet materiale på fasadens første etasje der det var næringslokaler
- Høye grunnmurer malt i kontrastfarge (vanligvis grønt, rødt eller gult)
- Vindusomramminger malt i kontrastfarge (lys fasadefarge = mørk omramming og motsatt)
- Vindskier og dekkbord malt i kontrastfarge (ofte samme som grunnmur/vindusomramminger)
- Nabohus har forskjellig fargesetting

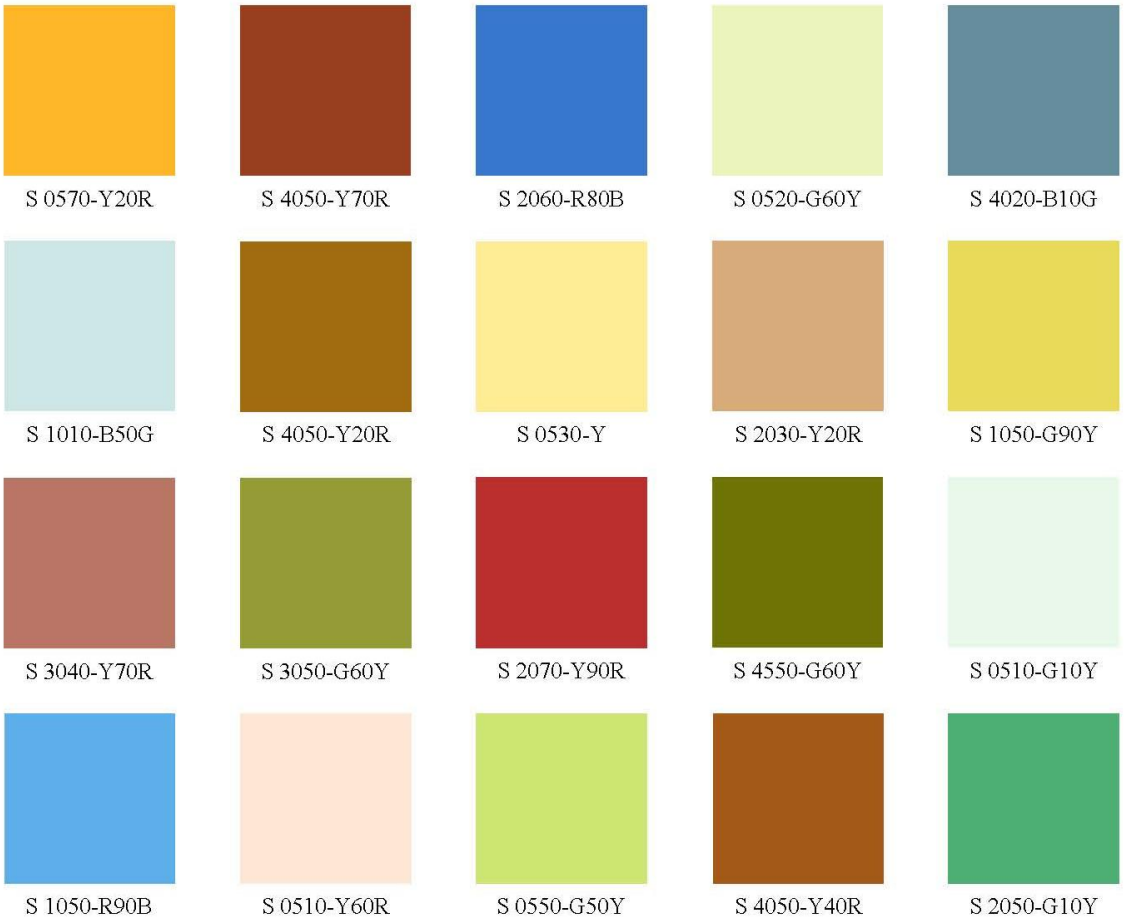
T.v. Nordkappgata 1985. Fint eksempel på den varierte fargebruken i Honningsvåg. T.h. bolighus malt nesten som malingsfabrikantene anbefalte det på 1950-tallet; bare grunnmuren skiller seg ut.

Råd og anbefalinger

- Den varierte fargepaletten bør beholdes
- Om du er i tvil om fargevalg, behold den du har eller velg en farge som bygningen har hatt tidligere
- Hør med eldre folk og sjekk historiske bilder for å finne ut hvordan den originale fargesettingen var
- Det er mange gode eksempler på aktuelle farger i byen; bruk disse, framfor å finne på noe nytt
- Nabohus bør ikke ha samme farge
- Bruk kontrastfarger
- Av hensyn til å bevare Honningsvågs særpreg som en fargerik by bør fasader ikke fargelegges i gråtoner.

Fargepallett for Honningsvåg

Fargepaletten viser farger som bygger på og er representative for den historiske fargebruken i gjenreisingsbebyggelsen i Honningsvåg. Paletten bør brukes som støtte ved valg og sammensetning av farger. Det bør legges særlig vekt på fargepaletten innenfor hensynssonen for bevaring av kulturmiljø H570_1-2.

Annonse i Finnmarksposten, 1959.

Et nytt eksempel på frisk og gjennomtenkt fargebruk.

8. VILLA nr. 607 Eløy - nr. 602 Sørlandsgul - nr. 604 Skifer. Vindusrammer: nr. 610 Rød + nr. 603 Høstgul. Listverk og vinduskarmer: Hvit. Moderne rekkehus.

Godt råd mot ulykker

Når man maler et hus, er man som oftest nødt til å bruke stige. En slik «innretning» er ypperlig når den brukes med fornuft. Amatører har dessverre tendens til å ta store sjanser. Sett aldri stigen for bratt opp mot veggen, for da tipper den lett bakover. Sett den heller ikke for langt fra veggen, for da blir påkjenningen for stor. Malingspannet skal henge på en krok, og den ledige hånden skal kun brukes til å holde seg fast med.

Det faktum at VILLA malingen er mer lettstrøken enn andre utendørsmalinger, innbyr dessverre til å strekke seg for langt ut til siden. Det ville være kjedelig om en av VILLA malingens gode egenskaper skulle bidra til ulykker. Med VILLA maling går jobben likevel så fort unna at De bør ta Dem tid til å vise forsiktighet når De bruker stige.

VILLA-beis nr. 607 Eløy, nr. 602 Sørlandsgul

12. Underetasje: VILLA nr. 604 Skifer og Spred Glide-On nr. 804 Skifer. 1. etasje: VILLA nr. 610 Rød + nr. 603 Høstgul. Vinduer og dører: nr. 604 Skifer + 5 deler Hvit. Arkitekt M.N.A.L. Herman Riseng.

13. VILLA nr. 608 Sjokolade - nr. 609 Beige. Vinduer og dører: nr. 611 Tindeblå. Maarudhus.

14. VILLA nr. 602 Sørlandsgul. Listverk og vinduer: Hvit. Dører: nr. 606 Bergblå + 1 del Hvit.

Fargekartet fra Alf Bjercke Malingfabrikk gir eksempler på hvordan hus skulle fargesettes utvending omkr. 1960.

Overflater

I forbindelse med gjenreisningen ble forretningsgårder og offentlige bygninger oppført i mur. Fasadene i murtvangstrøket i Storgata var glattpusset eller besto av mineralittpuss. På gateplan kunne enkelte bygg ha en annen farge eller et annet materiale ut mot gata. Mange av forretningsgårdene i sentrum er seinere blitt platet. En del trehus har fått etternittkledning. Det kan være værhardt i Honningsvåg!

Typiske trekk

- Glattpussete, malte fasader i «murtvangstrøket» og i «industristrøket»
- Panelte trefasader i boligstrøkene
- Innslag av eternitt og annen platekledning

Råd og anbefalinger

- Glattpussete, malte fasader bør bevares
- Bygninger som i seinere tid er blitt platet, bør vurderes tilbakeført til opprinnelig fasademateriale ved ombygging eller større vedlikeholdsarbeider
- Enkelte typer moderne fasadematerialer kan aksepteres i tilfeller der de originale fasadene allerede er vesentlig endret, dersom de for øvrig passer med omgivelsenes uttrykk og farger
- På pussete murfasader kan silikatmaling være et godt alternativ
- Benytt gjerne linoljemaling eller alkydmaling på trehus, heller enn beis eller andre typer moderne maling
- Eternittkledte fasader bør beholdes, eventuelt skiftes ut med asbestfrie alternativer

Telegrafen i Storgata hadde opprinnelig pusset murfasade, slik bildet t.h. viser.

Fasadebehandling

Har De et murhus eller betonghus som skal fasadebehandles?

Bruk MIRA-MATT tynnpuss eller slamming, og De får en vanntett behandling som blir praktisk talt vedlikeholdsfri.
MIRA-MATT leveres i et rikt utvalg av farver.
MIRA-MATT tynnpuss er av departementet godkjent for bruk i værharde strøk.
MIRA-MATT koster kr. 073 pr. kg ab. fabrikk og er således meget billig i bruk.
Har De fasadeproblemer? Henvend Dem da til oss, vi står alltid til tjeneste.
Vi leverer også:
MIRA-DEKK mineralsk edelpuss.
MIRA takpuss.
MIMAL sementmaling.
FASTOFIX hvit klebemørtel for fliser og plater.

AKSJESELSKAPET
MINERALFOREDLING — BODØ
Postboks 336. Telegramadr.: «Mineral» Telefon 2 10 40

T.v.: Mineralpussen «Mira-Matt» ble heftig markedsført i lokalvisene på 1950- og 1960-tallet. T.h.: Gjenreisningshus med eternittfasade.

Plater utenpå den originale fasaden er utført på ulike måter – og med ulikt resultat. Der den originale fasaden er borte, bør det være mulig å finne løsninger som er mer i tråd med det opprinnelige uttrykket og med helheten i bygningsmiljøet.

Moderne materialer og uttrykk, men spiller på gjenreisningsarkitekturen med hensyn til fargesetting og uttrykk.

Vinduer og dører

Gjenreisningsarkitekturen var preget av knapphet på detaljer. I forretningsgårdene i Storgata er vinduene i 1. etasje store glassflater som fungerte som utstillingsvinduer for butikklokalene. I etasjene over næringslokalene var vinduene mindre og av andre typer.

Bolighusene hadde mindre vinduer. Symmetri var en fellesnevner, selv om typen vinduer varierte. Både «funkisvinduer» med midtsprosse og andre sprossevinduer var vanlig i Honningsvåg. Vinduer uten sprosser kom til seinere.

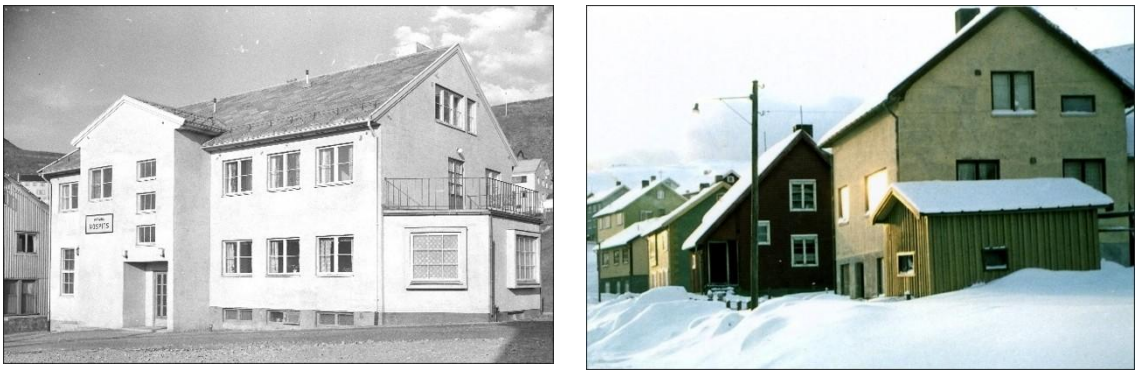
Utvalget av dører var også stort, men teakdører var lenge populært.

Typiske trekk

- Symmetrisk plassering av vinduer på fasaden
- Vinduer i fasaden er åpninger i vegg, ikke glassfelt
- Vinduene er plassert ytterst i veggen, nesten i flukt med fasadelivet
- Dører av tre, blant annet teak
- Forretningsgårdene har store glassflater på gateplan

Råd og anbefalinger

- Orginale teakvinduer og -dører bør bevares og ved behov istandsettes
- Nye vinduer bør ha størrelse og inndeling som opprinnelig
- Vinduer i etasjene over næringslokalene bør være to-fags vinduer (horisontaldelt eller vertikaldelt)
- Vinduene bør settes ytterst i veggen, nesten i flukt med fasadelivet

Ulike vindustyper fra gjenreisningen. Sprossevinduer av ulik utforming var vanlige i Honningsvåg.

Bevart teakdør (t.v.(og inngangsparti der dørene er blitt skiftet ut (t.h.). Originale dører og inngangspariter bør tas vare på.

Tak

FAnnonse I Finnmarksposten 1967.

I 1957 var direktør Orten ved Husbankens Hammerfestavdeling i Honningsvåg. Direktøren var godt fornøyd med at byen nå framsto med godt vedlikeholdte hus, men pekte på at det etter hans syn var «for mange papptak».

Herr Orten ønsket seg nok skifertak, som var det tekkingsmaterialet staten foretrakk når bygninger med offentlige funksjoner skulle gjenreises

Men faktum er at skifertak aldri ble vanlig i Honningsvåg, utenom i forretningsstrøket i Storgata.

Materialtilgang, pris og praktiske vurderinger, kanskje også tradisjon, førte til at de fleste valgte takpapp og tilsvarende produkter når tak skulle tekkes.

Pappen ble overflatebehandlet med «taklakk», som ble levert i ulike farger. Etter hvert kom også takpapp i andre farger enn svart.

Eldre fotografier viser at de fleste bolighusene i Honningsvåg hadde tak av denne og liknende typer. De fleste var grå eller svarte av farge, men det fantes også innslag av røde og grønne tak.

Typiske trekk

- Saltak med takutstikk på bygningens langside og lite utstikk på gavlveggene
- Ikke opplett og arker
- Innslag av skifertak, men vanligere med papptak, plater o.l.

Råd og anbefalinger

- Flate tak bør unngås; de er lite egnet i det arktiske klimaet, og det er i liten grad tradisjon for dem her
- Skifertak bør beholdes
- Takopplett mot gate bør unngås
- Tak som skal tekkes om, bør vurderes tilbakeført til tidligere uttrykk

Variert takktekking og farger i 1960. Foto: Mittet.

Skilt, lys, balkonger og baldakiner

Gjenreisningsarkitekturen la vekt på enkelhet og funksjonalitet. Det gjenspeiles også når det gjelder skilt, lys, baldakiner osv. Økonomiske hensyn under gjenreisningsperioden spilte også inn, mens klimaet nok la en viss demper på behovet for uteplasser i tilknytning til husene.

Typiske trekk

- Vanlig med altan over garasje plassert inntil sokkelen på huset
- I Storgata («murtvangstrøket») enkelte mindre balkonger, enten i støpt betong eller med rekkverk av jern
- «Skilt» malt direkte på husveggen

Råd og anbefalinger

- Gjenreisningsbygningenes opprinnelige volum og hovedform bør forbli lesbare. Balkonger, altaner og andre utkragede bygningsdeler bør derfor utformes slik at de ikke skjuler eller vesentlig endrer opplevelsen av bygningens opprinnelige volum.
- Tidstypiske/originale skilt fra 50- og 60-tallet bør bevares
- Plassering av nye skilt og reklameinnretninger på fasade er tiltak som krever søknad og tillatelse
- Skilt bør tilpasse seg gjenreisningsarkitekturen i form og uttrykk
- Ved ombygging av forretnings- eller industribygg til leiligheter og behov for balkonger bør eksisterende dør-/vinduåpninger brukes, og det bør vurderes som «franske balkonger» o.l.
- Ute- og gatelys bør ha et moderne uttrykk, og ikke være påtatt «gammeldagse»
- Belysning på bygninger bør vurderes i sammenheng med fasadeutforming, skilt og inngangspartier
- Ved valg og plassering av belysning bør det tas hensyn til bygningens arkitektoniske uttrykk og karakteren i området rundt

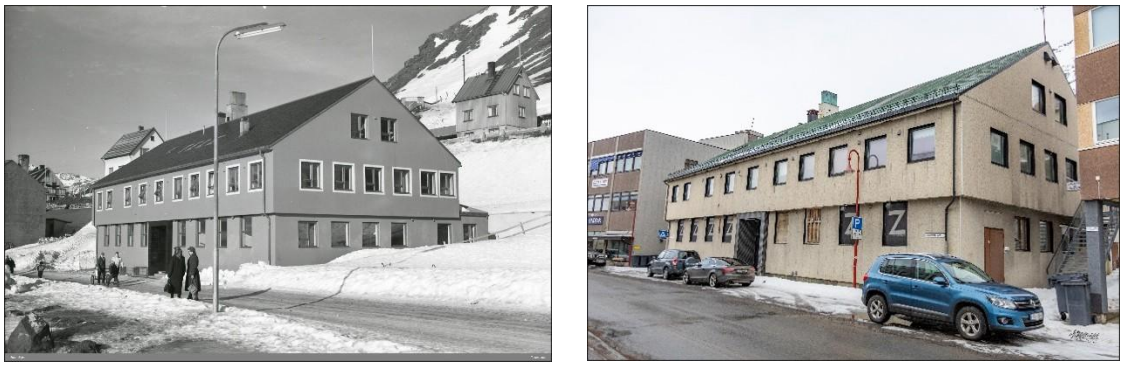
Eksempler på skilting, gamle og nye.

Etterisolering

Gjenreisningsbygningene tilfredsstiller ikke dagens energikrav. Etterisolering er et aktuelt tema.

Råd og anbefalinger

- Velg løsninger som ikke svekker opprinnelig fasadeuttrykk
- Isolering av fasader bør helst utføres innvendig
- Dersom man velger utvendig isolering, blir fasademateriale, taktutstikk og plassering av vinduer endret, og bygningsvolumet endres. I slike tilfeller bør som et minimum vinduene flyttes ut i fasadelivet, og takutstikk på langsidene beholdes
- Takutstikk på byggets langside bør beholdes

Telegrafen har fått endret fasadeuttrykket betydelig siden den ble bygd. Monteringen av plater på fasadene har fått som konsekvens at vinduene ligger godt inne i murlivet, og ikke i flukt med ytterveggen, som opprinnelig.

Prinsipper for istandsetting og vedlikehold

Innenfor hensynssonene skal man generelt ta hensyn til bygningenes kulturhistoriske og arkitektoniske karakter. Noen enkle grunnregler bør følges i forbindelse med vedlikehold og istandsetting av eksisterende bygninger. Riksantikvaren har formulert noen prinsipper for «antikvarisk vedlikehold», som er nyttige også for gjenreisingsbebyggelsen i Honningsvåg:

- ***Det er bedre å vedlikeholde enn å reparere, og bedre å reparere enn å skifte ut***

Selv om eldre bygningsdeler kan se slitte og nedbrutte ut, kan de være i bedre stand enn førsteinntrykket skulle tilsi. I mange tilfeller kan de ha lenger varighet enn nye

- ***«Gjør så lite som mulig»***

Ta vare på og sett i stand originale deler

- ***Gamle hus kan godt få lov til å se gamle ut***

Ta vare på bygningsdeler som viser slitasje – de er en del av husets historie

- ***Bruk tradisjonelle materialer og løsninger***

Tradisjonelle materialer arbeider gjerne bedre sammen med eksisterende materialer

- ***Sats på kvalitet framfor økonomi, om du kan***

Det lønner seg i lengden

- ***Gjør det riktig fra begynnelsen. Da holder huset mye lenger***

Råd og tips om kulturminner, istandsetting og vedlikehold

Bygg og bevar: www.byggogbevar.no

Finnmark fylkeskommune: www.ffk.no/tjenester/kultur-og-kulturarv/kulturarv/bygningsvern/

Fortidsminneforeningen: https://fortidsminneforeningen.no/

Gamle trehus: Historikk, reparasjon, vedlikehold. Tore Drange, Jon Brænne og Hans Olaf Aanensen 2011.

Gjenreist og særpreget. En planleggings- og utbedringsveileder for hus og steder i Nord-Troms og Finnmark: https://nedlasting.husbanken.no/Filer/7f25.pdf

Gjenreisingsbyer: www.gjenreisingsbyer.no

Murbyen Oslo: www.murbyenoslo.no

Riksantikvaren: www.riksantikvaren.no

Kilder

Arkitekturguide Nord-Norge og Svalbard: arkitekturguide.uit.no/

DIVE-analyse Honningsvåg sentrum. Multiconsult 2021

Gjenreisingsarkitektur og autentisitet – en utfordring i vernesammenheng. Fortidsminneforeningens årbok 2004, s. 65-74. Ingebjørg Hage 2004

Områderegulering Honningsvåg sentrum. Nordkapp kommune 2023

Som fugl Fønix av asken, gjenreisningshus i Nord-Troms og Finnmark. Ingebjørg Hage 1999

Vandring i gjenreist landskap: Honningsvåg. Ingrid Sætherø 1996

Tilskuddsordninger

Norsk kulturminnefond kan etter søknad gi tilskudd til arbeider på bevaringsverdige hus. Nærmere opplysninger finnes på nettsiden www.kulturminnefondet.no

Stiftelsen UNI kan gi tilskudd til bygningsvern www.stiftelsen-uni.no

Sametinget kan gi tilskudd til vedlikehold og istandsetting, men også skjøtsel, sikring og formidling av samiske kulturminner og kulturmiljøer www.sametinget.no